

Langzamerhand komt de zomer aankruien: op het landgoed Lievensberg gaat de akkerhommel-koningin (*Bombus pascuorum*) op zoek naar een nestplaats, gaan de sierlijke schildwants (*Eurydema ornata*) en de koolschildwants (*Eurydema oleracea*) op zoek naar een partner, terwijl in de groenstrook bij de Theodorus haven een Duitse wesp (*Vespula germanica*) uit haar winterslaap ontwaakt.

Staartsche Heide en Kortenhoeff bij nacht

Staatsbosbeheer heeft aangegeven toch graag de nachtvlinders van hun gebieden zo veel mogelijk in beeld te krijgen en te houden. Vandaar dat ook dit jaar weer lampen in die gebieden gehangen worden om ze te lokken. Op dit moment is er nog niets nieuws of opvallends te melden maar behalve de lakens is er ook ander mooi spul te ontdekken. Zo zit in de heide een mannetje van de smaragdlingsprietmot te pronken.

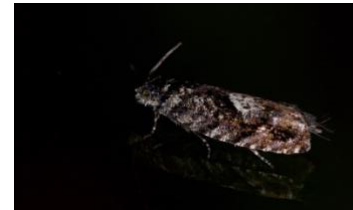
Op een andere plek zijn de nesten van de plakker aan het uitkomen. De kleine rupsjes blijven nog achter op de geboorteplek om hun eischachtjes op te eten. Zo aangesterkt kunnen ze de tocht naar de jonge bladeren ondernemen. Omdat ze de groei van de bomen vertragen, zijn ze niet geliefd bij bosbouwers. Koekoek en wielewaal weten wel weg met de harige rupsen.

Een van de mooie soorten die wel op het laken afkomt, is de dennenuil. Altijd vroeg in het jaar te zien maar 5 april is toch wel erg vroeg. Het is weer eens een bijzonder jaar, 2024

In en om het huis

Een van de leuke dingen van een warm voorjaar is dat je al kleine juweeltjes op je ramen thuis kunt verwachten. Veel gezien is de fruitdwergbladroller, zo ook in de Tolberg, let wel deze soort heet niet voor niets dwergbladroller en is inderdaad piepklein.

Een andere blijde verrassing is de huisspringstaart die op mijn (Guus) krant springt. Een soort die weinig wordt gezien (maar ook heel klein is) en waarover ook erg weinig bekend is. Leeft deze soort sowieso in centraal verwarmde huizen? Zie ik hem nu omdat uit zuinigheid de verwarming een paar graden lager staat? Of is het de extreem natte winter die deze soort een betere kans binnenshuis geeft? Een leuke aanwinst voor mijn (foto) collectie van springstaarten.

Halsters Laag

Mede op verzoek van Staatsbosbeheer zijn we deze maand van start gegaan met een hommeltelroute in het Halsters Laag. We combineren de route met het tellen van dagvlinders. Het is een van de weinige locaties in Noord-Brabant, waar de zeldzame grashommel (*Bombus ruderarius*) voorkomt. Die hommel komt vrijwel alleen voor in Friesland en op de Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden.

Behalve grashommels tellen we er ook grote/veelkleurige koekoekshommels (*Bombus bohemicus*), steenhommels (*Bombus lapidarius*) en hommels uit het aardhommel-complex (*Bombus terrestris-complex*). De grashommel is van de bekende steenhommel te onderscheiden door oranje korfhaartjes op de achterpoot. Om dat goed te kunnen zien gebruiken we een koninginnen-merk-buisje (afbeelding), waarna we het dier uiteraard loslaten. Bij de steenhommel zijn de korfhaartjes zwart.

Onderzoek verspreiding goudglanzende schallebijter

Deze maand richten we ons onderzoek eerst naar de verspreiding van de goudglanzende schallebijter (*Carabus auronitens*) in het gebied ten oosten van de Oude Buisse Heide (de omgeving van de Lange Maten en de Rucphense Heide). De gezochte loopkever is daar niet aangetroffen, wel een fraaie moerasoeverloopkever (*Elaphrus cupreus*) (afbeelding). Daarna zetten we onze speurtocht noord- en westwaarts voort. Ook daar ontbreekt de soort, waarmee we uiteindelijk het (beperkte) verspreidingsgebied van deze opvallende kever in kaart hebben gebracht.

Grenspark Kalmthoutse Heide

In de week van 20-26 mei organiseert het Grenspark een reeks van activiteiten onder de titel 'Beleefweek Soortenrijk Grenspark'. Het Grenspark wil die week educatieve activiteiten organiseren en koppelen aan het thema 'soortenrijkdom'. Over die activiteiten hebben we op 16 april met vertegenwoordigers van een 10-tal actieve vrijwilligersorganisaties overleg in het Karrenmuseum (Essen). Ons is gevraagd die week op de Kalmthoutse Heide een insectensafari te organiseren.

Deze maand ook wordt gekeken naar de mogelijke macrofauna in het Van Ganzenven, een ven dat jarenlang droog heeft gestaan.

Waterwingebied EVIDES

Met het monitoren van de vennen in het waterwingebied Huijbergen is deze maand begonnen met het onderzoek naar de macrofauna van alle de vennen en poelen van waterbedrijf EVIDES

Alteklein

Rubia Tinctorum, de Natuurvereniging op Tholen, vraagt ons om de insectenmonitoring op het Schor Alteklein dit jaar te herhalen.

Schor Alteklein, is een buitendijks gebied van 3,8 hectare bij Tholen. Er bloeien honderden orchideeën; beschut door de voormalige zeedijk vertoeven er tal van vlinders en andere insecten. Het terrein geliefd door omwonenden en wordt beheerd door leden van Rubia Tinctorum en door vrijwilligers van de Zeeuwse afdeling van A Rocha. Zij vragen onder andere onze aandacht voor zweefvliegen.

De Kleine Meer

Vanuit het Rijk en de provincie Noord-Brabant hebben Natuurmonumenten de mogelijkheid gekregen om natuurherstellende werkzaamheden uit te voeren op de Brabantse Wal. Deze werkzaamheden zullen bij de natuurgebieden de Kleine Meer en Kriekelaere Duinen worden uitgevoerd.

Op uitnodiging van Natuurmonumenten zijn we op 16 april in hun beheerschuur aanwezig voor een voorlichtingsbijeenkomst over planning en uitvoering van die werkzaamheden. Na die presentatie, gaan we het veld in voor nadere informatie.

De ingrijpende werkzaamheden gaan na de zomer van start: rabatten en sloten worden gedempt, slibputten aangelegd, slibbodems verwijderd, leemlagen in de vennen hersteld, geboomte langs vennen wordt verwijderd, een vuilnisbelt in de bossen wordt opgeschoond, exoten worden afgevoerd, heiden met elkaar verbonden, wandelroutes verlegd, etc.

Gedurende de werkzaamheden wordt het parkeerterrein bij de beheerschuur aan de Abdijlaan afgesloten.

Ook het voedselrijke en met crassula begroeide Belderven, dat bij de werkschuur ligt, wordt geschoond en opnieuw ingericht. Met instemming van Natuurmonumenten gaan we hier dit voorjaar aan de slag: wat leeft er nu in dat ven en wat is straks de situatie na de herinrichting ervan?

De Wildernissen

Op 22 maart plaatsten we voor het derde jaar bodemvallen op een van de opengemaakte plekken in de bossen van de Wildernissen (Putte-Berendrecht). Het gebied wordt beheerd door Natuurmonumenten.

Langzamerhand raakt het open zand begroeid ongetwijfeld zullen er dit jaar weer nieuwe soorten loopkevers zijn, die zich er gaan vestigen. We volgen die ontwikkeling met interesse. De bodemvallen worden tot en met september elke veertien dagen worden gecontroleerd. De eerste controles hebben plaatsgevonden op 7 en 21 april. Evenals aan het begin van het seizoen in 2023 valt het bijzonder grote aantal heidekortnekken (*Nebria salina*) op, waaronder veel 'verse' adulten. Waarschijnlijk leven ze van de grote hoeveelheden springstaarten op de (nog) nauwelijks begroeide zandvlakte. Een leuke vondst hier is de vierpuntspiegelloopkever (*Notiophilus quadripunctatus*), een zeer zeldzaam loopkevertje.

Opvallend is hier altijd de aanwezigheid van de heidekielspriet (*Poecilus lepidus*) (afbeelding) en de koperen kielspriet (*Poecilus cupreus*), twee loopkevers van heideterreinen, die op de heide van bijvoorbeeld Visdonk (Roosendaal / Rucphen) lijken te ontbreken.

Visdonk

Inmiddels is al het in 2023 verzamelde materiaal uit de bodemvallen van het stukje 'nieuwe natuur' aan de Boswachtersdreef uitgewerkt. Onze teller voor Visdonk staat voor 2023 op 122 verschillende soorten kevers en 66 soorten wantsen. Waaronder de kleine behaarde pantserwants (*Odontoscelis lineola*), niet zeldzaam, maar wel aardig om te zien.

Ook met de werkgroep biodiversiteit bezoeken we regelmatig Visdonk en vinden daar uiteraard ook insecten. Op waarneming.nl worden deze insectenwaarnemingen door de leden consequent ingevoerd met foto. De prachtige gal van de ramshoornagalwesp willen we ook graag in dit maandverslag opnemen. Wat opvalt zijn de gaatjes aan de basis van de gal. De holte in de oude gal blijkt al ingenomen te zijn door een spinnetje; blijkbaar een veilige uitvalsbasis.

Kortenhoeff, toch weer groentjes

Ook overdag bezoeken we Kortenhoeff. De gekapte corridors leveren, zoals bedoeld inderdaad, warme plekken voor vlinders en libellen. Vorige maand waren het nog de grote vos en de citroenvlinder, in april vinden we al volop viervlekken en zowaar weer een groentje. Verderop in het gebied vinden we nog twee keer een groentje en de hele missie mag als geslaagd beschouwd worden.

Van deze fraaie soorten zijn geen fraaie foto's gemaakt en zult u het moeten doen met archiefbeelden uit net iets ander gebieden.

Studiedagen en presentaties

Utrecht

In het Utrechts veenweidegebied wonen we de traditionele voorjaarsbijeenkomst van de keverspecialisten van EIS bij. Zoals gewoonlijk gaan er die dag veel doosjes met kevers van hand tot hand. De dag wordt gevuld met lezingen: 100 jaar onderzoek in de duinen bij Meijendel, kevers in boomholtes, kevers in vogelnesten, het project ARISE van EIS (het verzamelen van DNA van alle in Nederland voorkomende kevers). Aan het einde van de middag volgt een cursus kaaskevers (*Cholivina*) determineren.

Boskoop

De traditionele insectendag, die EIS (Kenniscentrum voor Insecten) jaarlijks organiseert, had dit keer plaats in Boskoop.

Er zijn presentaties over het boshommellandschap in het Geuldal; over de recente Rode Lijst voor zweefvliegen (46 % van de beschouwde soorten blijkt in meer of mindere mate bedreigd te zijn, of is zelfs al uit Nederland verdwenen), over de juist verschenen verspreidingsatlas van slankpootvliegen over wespen en over oerkreeften in rabatbosjes en andere opdrogende wateren in bossen, graslanden en uiterwaarden.

Veel onderwerpen van de hier gehouden presentaties vinden we terug in het nieuwe tijdschrift *Insecten*, zie hierna.

Roosendaal

Op 2 april verzorgt Jeff Samuels in het MEC een presentatie over naaldbomen, waarbij hij een hoeveelheid dennennappels en andere vruchten van naaldbomen als educatief materiaal heeft meegebracht. Uit dat groen kruipen verschillende geleedpotigen als springstaarten en pissebedden. Ook komt daarbij een drietal fraaie cypresbodempantsen (*Orsillus depressus*) tevoorschijn (afbeelding).

Deze soort komt in ons land vrij algemeen voor op planten van de cipresfamilie (*Cupressaceae*) zoals de jeneverbess, Californische cipres en de levensboom. Het is van oorsprong een mediterrane soort; de eerste Nederlandse vondsten dateren 1989. Door vervoer van coniferen breidt de soort zich noordwaarts uit.

De herkomst van het takje waaruit de dieren kropen, is niet bekend. Mogelijk de omgeving van Etten-Leur of Oosterhout.

Literatuur

Vlinderbalans 2024 met het jaarverslag van de meetnetten vlinders, libellen en hommels 2023

Deze maand is bij de Vlinderstichting de eerste Vlinderbalans in druk verschenen. Die publicatie combineert de jaarverslagen van de meetnetten vlinders, libellen, nachtvlinders en hommels met de eveneens jaarlijks verschijnende Vlinderstand. Alle verspreidingsgegevens in deze Vlinderbalans zijn gebaseerd op gegevens uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFD). Grafieken van populatietrends en indicatoren komen uit de meetnetten vlinders, libellen, nachtvlinders en hommels. In de Vlinderbalans zijn het Jaarverslag over de NEM-meetnetten gecombineerd met de beschermingsaanpak waarbij dit keer de graslanden centraal staan.

Alleen al de provincie Noord-Brabant kent 204 routes waarlangs dagvlinders worden geteld, 72 telroutes voor libellen, 57 hommeltajecten en 228 locaties waar nachtvlinders worden gemonitord.

Tussen 1992 en 2023 zijn de aantallen dagvlinders in ons land gemiddeld per soort met 53 procent afgenomen. De vlindertrend daalt voor het negende jaar op rij, en bereikt in 2023 het laagste niveau. Niet alleen zeldzame en kwetsbare soorten nemen sterk in aantal af, maar ook voorheen veelvoorkomende soorten als kleine vos en groot koolwitje worden steeds minder waargenomen. De meest gesignaleerde dagvlinder in 2023 is het bruin zandogje.

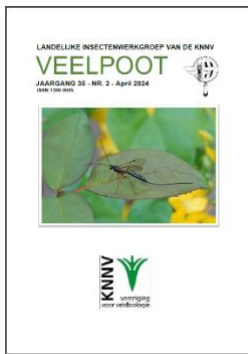
Al vanaf ongeveer 2009 zitten dat de libellen niet meer in de lift, langzaam verliezen ze verspreidingsgebied. Als we alleen naar de afgelopen twaalf jaar kijken, dan zijn 26 soorten toegenomen, 9 stabiel gebleven, 26 achteruitgegaan, terwijl van 2 soorten de trend onzeker is. Voor de steenhommel en het aardhommelcomplex laten trendgrafieken een duidelijke afname zien. Aangezien de aantallen per jaar bij hommels flink kunnen fluctueren, moet de komende jaren duidelijk worden of dit een tijdelijke afname is, bijvoorbeeld door fluctuaties, of dat de trend dalend blijft. De akkerhommel deed het in 2023 uitzonderlijk goed.

Entomologische Berichten, 84^e jrg. Nr. 2, april 2024

In dit nummer zoals gewoonlijk nieuwe aanwinsten voor de Nederlandse entomofauna: een pracht- en een snuitkever, een sluipvlieg, een woestijnvioolspin en een roofwants. Verder een artikel over nachtvlinders op de voormalige basis Soesterberg (met veel achtergrondinformatie) en kweekproeven met de zeldzame brilgeelgerande waterkever.

Maandverslag insectenwerkgroep KNNV Roosendaal april 2024

Veelpoot (KNNV, LIW), 35^e jrg., nr. 2, april 2024

De jongste *Veelpoot*, het vakblad van de landelijke insectenwerkgroep van de KNNV, bevat een samenvatting van de resultaten van ons vijfjarig onderzoek naar loopkevers op een stukje 'nieuwe natuur' aan de Muizendreef op Visdonk.

Verder in dit E-zine een inleiding over wespen, een artikel over ecologisch keveronderzoek in de duinen, een excursieverslag en tot slot korte bijdragen over insecten op Jeneverbesstruiken, de bijenwolf, een nachtvlinder, de zwerfsnuitmot, een Afrikaanse sprinkhaan en de kleine eikelboorder.

***Insecten*, Magazine over insecten en andere ongewervelde dieren, 1^e jrg., nr. 1**

Op de jaarlijkse Insectendag, dit keer in Boskoop, presenteert Roy Kleukers, directeur van EIS, het nieuwe magazine *Insecten*, het tijdschrift voor donateurs van EIS.

EIS verstrekke haar donateurs de onregelmatig verschijnende *Faunistische Mededelingen*, een boeiend vaktijdschrift, waarin nieuwe soorten voor ons land werden beschreven. De papieren versie van dit tijdschrift is vervangen door een digitale uitgave, die voor vanaf nu voor iedereen te raadplegen is. In plaats daarvan ontvangen de donateurs van EIS nu het nieuwe tijdschrift *Insecten*, waarmee men denkt een breder insecten minnend publiek te bereiken. Dit nummer vraagt aandacht voor het boshommellandschap, het jaar van de wesp, slankpootvliegen, sponsgaasvliegen, de zuidelijke sikkelsprinkhaan en de klimopbij.

Hymenoptera Varia. Themanummer: Bijen in stad en dorp

Hymenoptera Varia is een uitgave van de sectie Hymenoptera van de Nederlandse Entomologische Vereniging.

In dit themanummer staan de bijen uit de bebouwde kom van stad en dorp centraal. Parken en tuinen binnen de bebouwde kom worden steeds geschikter voor wilde bijen. Vooral ook dankzij de toegenomen bewustwording van groenbeheerders, hoveniers, gemeenten en tuineigenaren. Dat is van groot belang voor de ongeveer 360 soorten wilde bijen, omdat het met meer dan de helft van de soorten niet goed gaat: 55% staat op de Rode Lijst van bedreigde soorten.

Artikelen in deze *special* gaat dan ook over soortenrijkdom, aangepast (maai-)beheer, educatie en onderzoek door liefhebbers en beroepsonderzoekers. Niet minder dan 159 pagina's bevat deze uitgave, geïllustreerd met tal van fraaie foto's. Het themanummer is ook te downloaden, namelijk op www.bestuivers.nl.